

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 April 1876, kl. I e. m.

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt förslag om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstiftning med afseende å arbetare, som i arbete utom deras hemort taga anställning.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till dess Andra Tillfälliga Utskott öfverlemnad motion (N:o 161) har Herr *R. Ehrenborg*, under åberopande af en vid 1875 års riksdag i enahanda syftning af honom framlagd motion samt hänförande sig till hvad som vid behandlingen af denna motion förekommit såväl inom det Tillfälliga Utskott, till hvilket motionen varit hänvisad, som ock inom Kammaren, föreslagit: att, med afseende på arbetare, hvilka, utom den kommun de tillhöra och på längre afstånd derifrån, än att de under arbetstiden å den främmande orten kunna af eget hem såsom bostad sig begagna, äro för längre tid i arbete anställda, Riksdagen — med uttalande af sin åsigt om behöfligheten ej mindre af ökad kontroll å ifrågakvarande arbetares uppehållsort, än ock deraf att de till kommunala och kyrkliga myndigheter å den främmande ort. der de arbeta, komma för sin arbetstid i hufvudsakligen enahanda ställning, som de skulle innehaft till motsvarande myndigheter i hemorten — måtte till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse med begäran om lagstiftning i ämnet och dervid såsom önskligt framhålla:

Bih. till Riksd. Prot. 1876. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 19 Häft.

att, med ändring af Kongl. förordningen om utfärdande af arbetsattester, dylika icke må af presterskapet utfärdas, med mindre den utgående arbetaren aflemnar intyg om att hans utskylder för löpande året erlagts eller vederhäftig borgen stälts för deras erläggande;

att lämpligt formulär uppsättes till en s. k. arbetsbok, afsedd för införandet hos hvarje arbetsgivare af anteckning om den främmande arbetarens arbetstid, aflöning samt ådagalagda uppförande och arbetsskicklighet och sålunda ersättande orlofsedeln vid den fastare tjenareanställningen;

att arbetaren åläggas att vid hvarje ny anställning i arbete å främmande ort till arbetsgivaren aflemna arbetsbok på samma gång som sitt prestintyg;

att arbetsgivare förpligtas ej allenast att af arbetaren emottaga arbetsbok och prestintyg, utan äfven att till pastorsembetet inom den församling, hvarinom arbetet eger rum eller der dess hufvudstation är belägen, ofördröjligen öfverlemna prestintyget till förvarande för den tid arbetarens anställning derstädes varar;

att pastorsembetena åläggas föra förteckning å de främmande arbetare, hvilkas prestintyg blifvit i deras vård öfverlemnade, samt vid vissa tider öfversända till pastorsembetena i de respektive orter, der arbetarne äro mantalskrifna, uppgifter å inkomna och afgångna arbetare, allt mot den ersättning från arbetsgivarens sida, som kan anses skälig;

att arbetsgivare, som i tillfälliga arbetsföretag anställer på samma punkt främmande arbetare utöfver ett visst antal, förpligtas att dessförinnan derom göra anmälan hos Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande, för anordnande af den säkerhetspolis, hvartill medel kunna finnas tillgängliga;

att ansvar bestämmes för arbetsgivares och arbetares uraktlåtenhet af hvad i förestående punkter är omförmäldt;

samt *att*, med hänsigt till den omfattning, som den större industrien vid hvarje tid visat sig ega, ett till förstärkande af säkerhetspolisen å landet nödigt förslagsanslag alltid må stå till Kongl. Maj:ts disposition;

hvarförutom motionären hemställt, att Riksdagen skulle anhålla att Kongl. Maj:t, efter allsidig pröfning af de medel, hvarigenom den rörlige arbetarens frihet må, utan att inskränkas, blifva behörigen regelbunden, täcktes vidtagna de åtgärder och, i den mån det kan falla inom Riksdagens beslutanderätt, afgifva till Riksdagen de framställningar, hvartill Kongl. Maj:t kan finna omständigheterna föranleda.

Uti sin till 1875 års Riksdag i frågan afgifna motion hade motionären föreslagit, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke antingen en särskild ordningsstadga borde utfärdas för de förhållanden mellan arbetsgivare och arbetare, i

hvilka nu gällande legostadga icke kan ega tillämpning, eller ock legostadgan, med uteslutande af öfverflödiga och olämpliga bestämmelser, omarbetas och utsträckas till en efter tidsohmständigheterna lämpad allmän lag för arbetsgifvare och arbetstagare; hvarjemte motionären i motiven till sitt berörda förslag framhållit önskvärdheten af att införa s. k. arbetsböcker.

Det Tillfälliga Utskott, som hade sig uppdraget att behandla detta förslag, ansåg sig böra fästa uppmärksamheten å de stadganden, som förekomma i Kongl. förordningen angående beredande af religions- och sedlighetsvård för den vid allmänna arbetsföretag af större omfattning anställda personal den 12 Februari 1858, samt yttrade i öfrigt hufvudsakligen, att Utskottet icke skulle tvekat att tillstyrka Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om en förändring af berörda förordning och utsträckning af dess gällande kraft jemväl till enskilda större arbetsföretag, om icke det sist församlade kyrkomötet redan till Kongl. Maj:t ingått med en skrifvelse af just samma syftning; att Utskottet vore af den öfvertygelse, att den af motionären ifrågasatta omarbetningen af legostadgan till en gemensam förordning för tjenare och arbetare icke vore att tillråda; att Utskottet, för att kunna tillstyrka utarbetandet af en särskild ordningsstadga, ansåg sig böra uppgifva åtminstone de förnämsta bestämmelser som deruti borde ingå, men dertill saknade förmåga, synnerligast som någon ledning därför icke heller kunnat af motionen hemtas; samt att den enda af motionären föreslagna åtgärd, som Utskottet skolat vilja förorda, varit införandet af en så kallad arbetsbok, men att då gagnet af en sådan väsentligen vore beroende deraf, huruvida lämpliga påföljder för försummelsen att uppvisa boken eller deri göra föreskrifna anteckningar kunde stadgas och tillämpas, något som Utskottet icke ansåg säkert, funnit sig icke heller härutinnan kunna den begärda skrifvelsen förorda, utan hemställt, att Herr Ehrenborgs då föreliggande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid den öfverläggning, som härefter egde rum i Kammarerna den 30 Mars 1875 och derunder motionären återkallade sitt yrkande om legostadgans omarbetning och utjemnande till en gemensam allmän lag för arbetsgifvare och arbetstagare samt formulerade sitt förslag i hufvudsaklig öfverensstämmelse med sin till innevarande Riksdag afgifna, nu ifrågavarande motion, yttrades, bland annat, att det numera och sedan passtvånget blifvit upphäfdt icke torde vara lämpligt ålägga arbetare, som söka arbete å främmande ort, att vara försedda med arbetsböcker, hvilka antagligen i högst ringa mån skulle leda till det mål motionären dermed afsett; att de af motionären föreslagna åtgärder, att genom periodiska uppgifter från pastorsembetena i arbetsorterna till pastorsembetena i arbetarnes hemorter sätta hemkommunen i tillfälle att öfverallt följa den utvandrande arbetaren, icke skulle leda till det åsyftade resultatet, då en sådan kringvandrande arbetare kan befinna sig nu i Vestergötland, nu i Verm-

land och nu i Norrland samt följaktligen den uppmärksamhet, hvarmed hemkommunen skulle kunna följa en dylik vandrare, måste helt och hållet paralyseras genom de stora afstånden och de ständigt vexlande uppehållsorterna; samt att hvad som företrädesvis borde afses och åsyftas med en framställning från Riksdagens sida vore en fullständig revision och omarbetning af legostadgan, så att deri blefve upptagna grunderna och vilkoren för aftal i allmänhet emellan arbetsgifvare och arbetstagare.

Utskottet, som hufvudsakligen delar de sålunda uttalade åsigtarna, men icke kan biträda motionärens förslag derom, att en arbetare, för erhållande af så kallad arbetsattest, skall, derest han icke kan visa att hans utskylder för löpande året äro guldna, för deras erläggande ställa vederhäftig borgen, något som hvarken torde vara lätt att fullgöra för de flesta, hvilka nödgas begifva sig till främmande ort för att söka arbetsförtjenst, eller är i öfverensstämmelse med den, enligt Utskottets åsigt, allmänt gällande mening, att borgenssystemet så mycket som möjligt bör frångås och icke genom ny lagstiftning uppmuntras, har tagit motionärens förslag i noga ompröfning, dervid Utskottet, erkännande vigten af samma förslag och nödvändigheten af att något vidgöres för att motverka det samhällsönda, som deruti framhålles, väl funnit stadgan derom att en från sin hemort utgående arbetare skulle, för erhållande af arbetsattest, vara skyldig visa att hans till betalning förfallna utskylder för löpande året voro erlagda eller ock i behörig ordning afkortade; äfvensom att hvarje arbetsgifvare, hvilken i tillfälligt arbete på samma ställe anställer främmande arbetare utöfver ett visst antal, skulle vara förpligtad att dessförinnan derom göra anmälan hos Kongl. Maj:ts vederbörande Befalningshafvande, på det att den polisuppsigt vid arbetet må kunna varda anordnad, hvartill medel äro för nämnda myndighet tillgängliga, vara både önskvärda och nyttiga; men, då Utskottet hvarken egt tid eller tillfälle att åt frågan egna den omsorgsfulla behandling eller gifva den utredning, som endast Kongl. Maj:t är mäktig åstadkomma, har Utskottet, lifligt öfvertygad att åtgärder i den af motionären föreslagna riktning ju förr desto hellre böra vidtagas och förvissadt derom att Kammaren, efter de uttalanden som skedde vid senaste riksdag, ej längre vill undanskjuta frågan, ansett sig i anledning af Herr Ehrenborgs nu föreliggande förslag, böra hemställa:

att Riksdagen — med uttalande af sin åsigt ej mindre om behöfligheten af en ökad kontroll å de arbetare, som, utom den kommun de tillhöra och på längre afstand derifrån, än att de under arbetstiden å den främmande orten kunna af eget hem såsom bostad sig begagna, äro för längre tid i arbete anställda, än äfven önskvärdenheten deraf

att nämnde arbetare, så vidt möjligt är, under vistelsen å den främmande orten ställas till dervarande kyrkliga och kommunala myndigheter i hufvudsakligen enahanda ställning som till motsvarande myndigheter i hemorten — ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t, efter en allsidig pröfning af de medel, hvarigenom den rörliga arbetarens frihet må, utan att i öfrigt inskränkas, blifva behörigen regelbunden, täcktes låta utarbета och, i den mån det kan falla inom Riksdagens beslutanderätt, för Riksdagen framlägga förslag till lag för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare.

Stockholm den 12 April 1876.

På Utskottets vägnar:

Eug. Clairfelt.
